

บทความปริทรรศน์

การถดถอยของทักษะวิชาชีพ

Deterioration of professional skills

เอนก สุวรรณบัณฑิต วท.บ.(รังสีเทคนิค), ศศ.ม.(จิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ)
ปร.ค.(ปรัชญาและจริยศาสตร์)

บทคัดย่อ

บทความนี้มีจุดประสงค์เพื่อการเสนอแนะว่าการถดถอยของทักษะเป็นปัญหาใหม่ที่เป็นความเสี่ยงด้านหน้าที่ขององค์กรซึ่งวิชาชีพนักรังสีเทคนิคย่อมประสบปัญหานี้ในกระบวนการทำงานอันเป็นผลมาจากปัจจัยส่วนบุคคลและภาวะสังคมก้มหน้าในปัจจุบันทำให้การใส่ใจในการทำงานลดลงส่งผลต่อการปฏิบัติงาน ตัวแบบการปฏิบัติงานของฮาร์ดีและพาราสุรามานทำให้เห็นถึงปัจจัยทางตรงและทางอ้อมต่อผลการปฏิบัติงานซึ่งทักษะอิสระมีต่อความรู้ในตนเองของแต่ละคน นักรังสีเทคนิคต้องเน้นในทักษะการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ทักษะเชิงเหตุผล ทักษะเชิงเทคนิคและทักษะการสื่อสารโดยพัฒนาพฤติกรรมพึงประสงค์ เช่น การมีความพร้อมในการทำงาน การมีจริยธรรมในการทำงานและการใส่ใจรายละเอียดในการทำงาน

คำสำคัญ ทักษะ วิชาชีพ รังสีเทคนิค

Abstract

This article is aimed to suggest that the deterioration of professional skills is the new problem in the functional risk to any organization and, then radiological technologists also faced with this problem in the work process which resulted from the personal characteristics and today phubbling society that led the work attention was decrease and affected to the performance. The model of work process of Hardy and Parasuraman was demonstrated the direct factors and indirect factor to the performance which independent skills had affected to the dependent knowledge. The radiological technologists will raise the interpersonal, logics, technical and communication skills through develop the desirable behavior such as ready for anything highly ethical and attention to detail.

Keywords: skill, profession, radiologic technologist

ภาควิชารังสีวิทยา คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล
มหาวิทยาลัยมหิดล

บทนำ

การพัฒนาอาชีพนักรังสิตเทคนิคมีบันไดอาชีพที่เป็นความก้าวหน้าในการทำงานทั้งในระบบราชการและระบบเอกชนโดยมีความสืบเนื่องจากการปฏิบัติงานที่ดี ซึ่งการปฏิบัติงานที่ดีมีความจำเป็นในการเพิ่มพูนทักษะอาชีพ จอยเนอร์ได้เสนอทักษะอาชีพไว้ 4 ด้าน (Joyner, 2016) ได้แก่ ทักษะในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น (interpersonal skills) ทักษะเชิงเหตุผล (logic skills) ทักษะเชิงเทคนิค (technical skills) และทักษะการสื่อสาร (communication skills) อันจะส่งผลให้นักรังสิตเทคนิคมีผลการปฏิบัติงานที่ดีและก้าวหน้าในอาชีพตลอดช่วงอายุการทำงาน

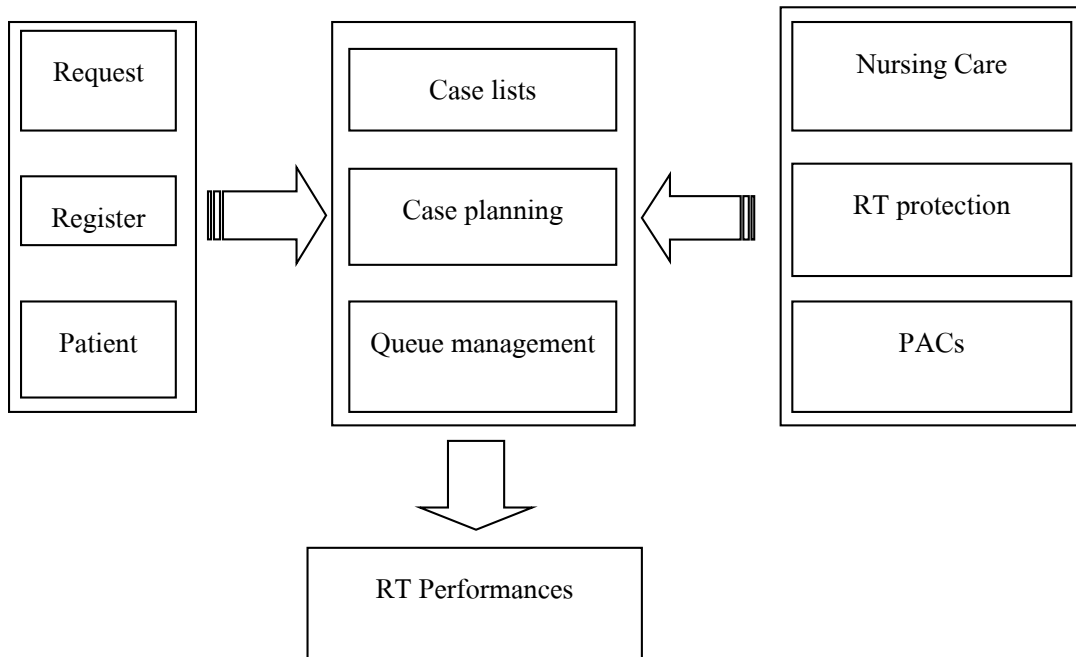
อย่างไรก็ตาม วิชาชีพเฉพาะทั้งหลายที่มีทักษะจำเพาะด้านมักประสบกับปัญหาการขาดทักษะวิชาชีพ การขาดประสบการณ์วิชาชีพซึ่งเป็นปัญหาสำหรับบุคลากรใหม่หรือมีอายุการทำงานน้อยทำให้เกิดความจำเป็นในการปฐมนิเทศและการฝึกอบรมพัฒนาทักษะ อีกทั้ง วิชาชีพเฉพาะที่มีการใช้ใบอนุญาตทำงานจะต้องมีการสอบผ่านใบอนุญาตเพื่อสิทธิในการประกอบวิชาชีพ เมื่อประกอบวิชาชีพต่ำกว่ามาตรฐานย่อมทำให้มีภาวะเสี่ยงต่อการฟ้องร้องได้ ทำให้ปัญหาใหม่ที่ได้รับ ความสนใจคือ การถดถอยของทักษะวิชาชีพ ปัญหานี้ทำให้เกิดเป็นความเสี่ยงด้านหน้าที่ (functional risk) แก่องค์กรนั้น ในวงวิชาการสาขาต่างๆ จึงได้มีการศึกษาเรื่องนี้กันอย่างจริงจัง เช่น ภาวะถดถอยของทักษะการบินของนักบินที่อายุมาก ทำให้มีการกำหนดอายุสูงสุดของนักบินที่ 60 ปี แต่หากทำการบินด้วยนักบิน 2 คน คนหนึ่งสามารถมีอายุได้ไม่เกิน 65 ปี (pilot age limitations) (skybrary, 2017) ทั้งนี้ อายุเป็นปัจจัยที่ได้รับความสนใจว่ามีความสัมพันธ์กับความเป็น

ผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาชีพ โดยมีปัจจัยทางร่างกายที่สำคัญคือ การเปลี่ยนแปลงทางสมอง (cognitive change) ทำให้มีการตัดสินใจล่าช้า ความคล่องตัวในการทำตามโปรโตคอลลดลง ส่งผลให้ผลการปฏิบัติงานแตกต่างจากผู้มีอายุน้อยกว่า (Hardy and Parasuraman, 1997) แต่ขณะเดียวกันก็มีความเสี่ยงสูงขึ้นเมื่ออายุมากขึ้น อย่างไรก็ตาม การลดลงของความเชี่ยวชาญจากอายุนั้นก็ยังไม่ได้ลดลงไปจนหมดความเชี่ยวชาญหรือมีทักษะเท่ากับบุคลากรใหม่ ทักษะที่ถดถอยลงไปในนี้สามารถรู้ล่วงหน้าได้จากการฝึกอบรมซ้ำ การจำลองเหตุการณ์ รวมไปถึงการบอกจากเพื่อนร่วมงาน เป็นต้น

วิชาชีพรังสิตเทคนิคก็เป็นอีกหนึ่งวิชาชีพที่ย่อมสอดคล้องกับแนวคิดนี้ เมื่อผู้ประกอบวิชาชีพอายุมากขึ้นย่อมมีภาวะถดถอยของทักษะ อีกทั้งปัจจัยแวดล้อมที่สำคัญในปัจจุบันคือ ภาวะการเป็นดิจิทัล (digitalization) ทำให้พนักงานของนักรังสิตเทคนิคต้องเกี่ยวข้องกับจอมอนิเตอร์แสดงภาพ ทำให้มีปัญหาสายตา ซึ่งผู้ที่มีอายุมากกว่า 50 ปี ย่อมมีความเสี่ยงต่อภาวะความดันตาสูงหรือโรคต้อหิน รวมไปถึงภาวะความไม่คุ้นชินกับดิจิทัล (digital alienation) สำหรับผู้ที่ไม่คุ้นชินกับคอมพิวเตอร์ ไม่เล่นโทรศัพท์มือถือ ไม่เล่นอินเทอร์เน็ต เป็นต้น อย่างไรก็ตาม บุคคลที่มีภาวะไม่คุ้นชินกับดิจิทัลยังคงสามารถปฏิบัติงานได้แต่ขาดความคล่องตัวเท่านั้น แตกต่างไปจากภาวะถดถอยของทักษะวิชาชีพซึ่งมีปรากฏการณ์ใหม่จากการมีช่วงเวลาแห่งความสนใจ (attention span) ที่สั้นลงในคนรุ่นใหม่ (วิบูลย์ กาญจนวนิช, เอนก สุวรรณบัณฑิต, 2559) ทำให้เกิดการถดถอยของทักษะวิชาชีพในนักรังสิตเทคนิคโดยไม่ขึ้นกับอายุและถึงกับมีมากขึ้นในนักรังสิตเทคนิครุ่นใหม่ ปัญหาการถดถอยลงของทักษะวิชาชีพจึงเป็น

ประเด็นที่น่าสนใจและต้องทำความเข้าใจผลของการ
ถดถอยของทักษะวิชาชีพต่อทักษะอาชีพของอาชีพ
นักรังสีเทคนิค

เมื่อเกิดการถดถอยของทักษะวิชาชีพ ข้อม
นำไปสู่ปัญหาในการปฏิบัติงาน เมื่อพิจารณาจาก
กระบวนการทำงานดังภาพ 1

ภาพ 1 กระบวนการทำงานของนักรังสีเทคนิค

การทำงานในห้องตรวจเอกซเรย์จะต้อง
ประสานบริการกับฝ่ายต่างๆ ได้แก่ แพทย์ผู้ส่งตรวจส่ง
ใบขอตรวจ (request) มากับผู้ป่วย จากนั้นเจ้าหน้าที่
ธุรการประจำหน่วยจะทำการลงทะเบียนเข้าระบบ
ลงทะเบียนทางรังสี (Radiology Information Systems)
ซึ่งเกิดเป็นรายการการขอตรวจ (case lists) ในระบบ
ทะเบียนทางรังสี เมื่อนักรังสีเทคนิคได้รับรายชื่อมา
จะต้องทำการวางแผนในการให้บริการการตรวจ
เอกซเรย์แบบลำดับคิวหรือลำดับความเร่งด่วนเพื่อให้มี
การจัดการการตรวจที่เหมาะสม โดยมีภาระงานที่
เกี่ยวข้องคือ การดูแลผู้ป่วยร่วมกับพยาบาลรังสีวิทยาใน

การให้การดูแลผู้ป่วยตลอดระยะเวลาการตรวจ การ
สั่งงานและกำกับการทำงานของพนักงานเอกซเรย์ที่เป็น
ผู้ช่วยในงานทั่วไปของห้องตรวจ และการประสานกับ
หน่วยสารสนเทศรังสีเพื่อการจัดเก็บภาพรังสีที่ถูกต้อง
ครบถ้วน ทั้งนี้ นักรังสีเทคนิคจะต้องดูแลและเรื่องการ
ป้องกันอันตรายจากรังสีแก่ผู้ป่วยและบุคลากรทั้งหมด
ด้วย

กระบวนการทำงานของนักรังสีเทคนิคเป็นงาน
วิชาชีพที่ผู้ปฏิบัติงานต้องถือใบประกอบวิชาชีพ ดังนั้น
ไม่ใช่งานที่จะทำตามๆ กันไป หรือ ใช้การอบรม
เบื้องต้นได้ นักรังสีเทคนิคต้องมีการเตรียมตัวเองเข้าสู่

งานอาชีพ การเตรียมตัวเองเข้าสู่งานอาชีพที่ดีมีความสำคัญอย่างมากต่อการประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จในบันไดอาชีพ ดังนั้น การเตรียมตัวเองเข้าสู่งานอาชีพย่อมต้องพัฒนาตัวเองในการประกอบอาชีพและใช้ทักษะวิชาชีพได้ในระดับดี ทักษะที่เป็นปัจจัยความสำเร็จในการประกอบอาชีพ ตัวอย่างเช่น ทักษะ 4 ด้านตามข้อเสนอของจอยเนอร์ ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

1. ทักษะในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น นักรังสีเทคนิคเน้นการทำงานเป็นทีมตามกระบวนการงาน ซึ่งกระบวนการงานเกี่ยวข้องกับคนอื่น ได้แก่ ผู้ร่วมงาน ผู้ป่วย โดยเฉพาะผู้ป่วยที่มีภาวะเจ็บปวด ไม่สบาย มีความตื่นกลัวหรือความเครียด นักรังสีเทคนิคจะต้องขอความร่วมมือ (cooperation) กับผู้ป่วยในการตรวจเพื่อให้ได้ภาพรังสีที่มีคุณภาพสำหรับการวินิจฉัย ดังนั้น บุคลิกภาพที่ดี สงบนิ่ง และมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นจะเป็นท่าทีสำคัญที่จะส่งถึงผู้ป่วยได้ การไวต่อความรู้สึกและการควบคุมตนเอง รวมถึงทักษะความยืดหยุ่น ประณีประนอมของนักรังสีเทคนิคเป็นทักษะที่จะต้องกระทำอย่างสม่ำเสมออีกด้วย

2. ทักษะเชิงเหตุผล นักรังสีเทคนิคใช้ความเป็นเหตุเป็นผลเพื่อการตัดสินใจที่จะเลือกวิธีการให้ได้ภาพรังสีที่ดีที่สุด โดยกระทบผู้ป่วยให้น้อยที่สุด การแก้ไขปัญหาเฉพาะรายเช่นนี้เป็นทักษะเชิงเหตุผลที่ต้องปฏิบัติเพื่อให้ข้อแนะนำแก่ผู้ป่วยและแก้ไขปัญหาของแต่ละสถานการณ์การตรวจรักษาได้ด้วย ความเข้าใจปัญหา และคิดแก้ปัญหาได้เป็นอย่างดี ทันท่วงที โดยมีทักษะย่อยในการแก้ปัญหา ได้แก่ การสังเกต การวิเคราะห์และแยกแยะปัญหา สร้างทางเลือก

ในการแก้ปัญหา และการประเมินทางเลือกหรือวิธีการในการแก้ปัญหา

3. ทักษะเชิงเทคนิค นักรังสีเทคนิคต้องฝึกฝนทักษะความสามารถที่จะปฏิบัติงานเชิงเทคนิค เช่น การจัดทำ การให้ปริมาณรังสีได้ถูกต้อง เหมาะสม และได้ภาพรังสีที่มีคุณภาพ เป็นการเรียนรู้กระบวนการทำงานและลงมือปฏิบัติงานด้วยตนเองโดยมุ่งเน้นการฝึกวิธีการทำงานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญในงานที่ทำ ทั้งนี้ยังรวมไปถึง ความสามารถในการเรียนรู้เพื่อให้มีข้อมูลและความรู้ที่ทันสมัย เช่น เครื่องรังสีรุ่นใหม่แต่ละประเภท การรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีเหล่านี้อย่างครบถ้วนจะเป็นพื้นฐานสำคัญในการพิจารณาด้านความปลอดภัยทางรังสีอีกด้วย รวมไปถึงการบำรุงรักษาและการทดแทนเครื่องรังสีต่างๆ เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์อย่างเต็มประสิทธิภาพและตลอดอายุของเครื่องรังสีนั้น

4. ทักษะการสื่อสาร นักรังสีเทคนิคต้องพัฒนาความสามารถในการฟังว่าผู้ป่วยหรือผู้ร่วมงานต้องการบอกอะไรและทำการตัดสินใจได้อย่างถูกต้องว่าอะไรเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องทำ การสื่อสารทั้งวาจาและอักษรจะต้องเข้าใจได้อย่างชัดเจนและแม่นยำ ไม่มีการคาดเดา ทั้งนี้ ความถูกต้องของกระบวนการสื่อสารต้องเน้นลงลึกไปที่รายละเอียดของแต่ละเรื่องเพื่อเพิ่มความสามารถในการวางแผน จัดการงาน จัดการคน มอบหมายงาน หรือสั่งการได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

การพัฒนาทักษะวิชาชีพนักรังสีเทคนิคจึงเป็นพื้นที่เปิดที่สำคัญของการเตรียมตัวประกอบอาชีพและเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาอาชีพให้ดำเนินไปบนความสมบูรณ์ของมาตรฐานอาชีพและคุณค่าของอาชีพ

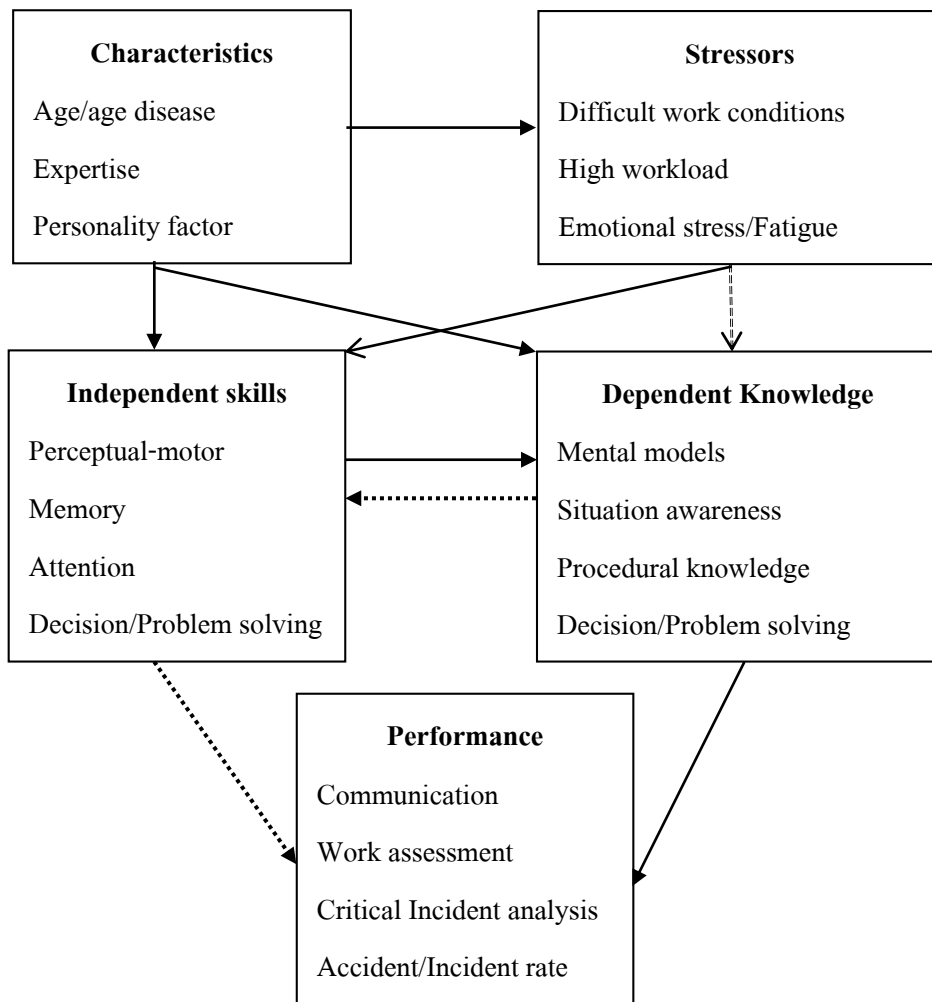
อย่างรอบด้าน เมื่อเพิ่มพูนตามเวลาย่อมเกิดเป็นความชำนาญในอาชีพนั้นๆ

ตัวแบบการปฏิบัติงาน

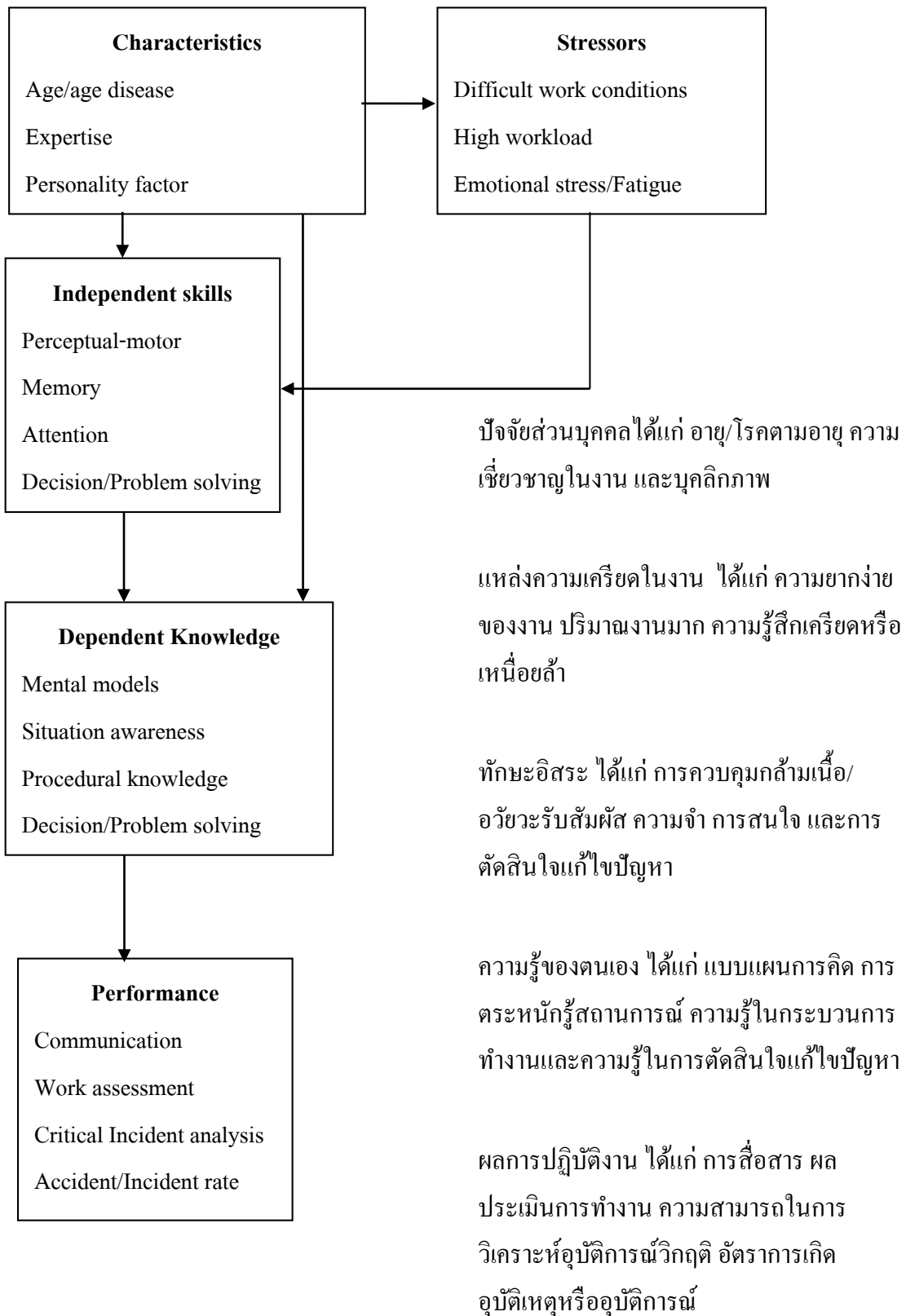
ฮาร์ดีและพาราสุรามานได้นำเสนอตัวแบบการปฏิบัติงานไว้ (Hardy and Parasuraman, 1997) ซึ่งผู้เขียนตัดทอนให้เหมาะสมกับวิชาชีพนักรังสีเทคนิค และสามารถเข้าใจได้ง่ายขึ้น ดังภาพ 2

ตัวแบบนี้แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง 4 โมดูลระหว่าง คุณลักษณะส่วนบุคคล แหล่งความเครียดในการทำงาน ทักษะอิสระ และความรู้ของตนเอง ที่ส่งผล

ต่อผลการปฏิบัติงาน โดยลูกศรเข้มแสดงความเป็นสาเหตุหลัก ลูกศรประแสดงว่ามีความสัมพันธ์บางส่วน ตัวแบบนี้แสดงว่า อายุ ความชำนาญและบุคลิกภาพมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงโดยตรงกับความเครียดในการทำงาน ทักษะอิสระและความรู้ของตนเอง แหล่งความเครียดในการทำงานมีความสัมพันธ์โดยตรงกับทักษะอิสระ และทักษะอิสระมีความสัมพันธ์โดยตรงกับความรู้ของตนเอง ซึ่งส่งผลต่อผลการปฏิบัติงาน ซึ่งสามารถนำเอาเฉพาะแนวลูกศรเข้มมาเขียนใหม่เพื่อแสดงปัจจัยตรงที่มีผลต่อการปฏิบัติงานได้ดังภาพ 3

ภาพ 2 ตัวแบบการปฏิบัติงาน

ภาพ 3 ปัจจัยตรงที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน

การปฏิบัติงานที่ดีย่อมมีมิติที่จะพิจารณาได้ 4 มิติ คือ การสื่อสาร ผลประเมิณการทำงาน ความสามารถในการวิเคราะห์อุบัติการณ์วิกฤติและอัตราการเกิดอุบัติเหตุหรืออุบัติการณ์ โดยมีผลลัพธ์สำคัญคือ การทำงานได้อย่างคล่องตัว มีประสิทธิภาพในการทำงาน และอัตราความคลาดเคลื่อนในการทำงานต่ำ ทั้งนี้ มิติการปฏิบัติงานทั้ง 4 มิติ ได้รับผลกระทบโดยตรงจากความรู้ของผู้ปฏิบัติงานเอง แต่ความรู้ของผู้ปฏิบัติงานนั้นมีมิติสำคัญที่ต้องพิจารณาได้แก่ 1) แบบแผนการคิด ได้แก่ การคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล การคิดเชิงระบบ การคิดวิเคราะห์ เป็นต้น 2) การตระหนักรู้สถานการณ์ ได้แก่ ความตั้งใจในการทำงาน ความกระตือรือร้นในการทำงาน และการเน้นการดูแลใส่ใจผู้อื่น 3) ความรู้ในกระบวนการทำงาน ได้แก่ ทักษะความรู้เชิงเทคนิค การสื่อสารทางการแพทย์ และ 4) ความรู้ในการตัดสินใจแก้ไขปัญหา ได้แก่ การตัดสินใจแบบ win-win solution การคิดและการตัดสินใจแก้ไขปัญหาซับซ้อน เป็นต้น

ความรู้ของผู้ปฏิบัติงานจึงไม่ใช่เพียงแค่มีระดับความรู้เท่านั้น แต่เป็นระดับความรู้เชิงปฏิบัติด้วยทำให้ความรู้ของผู้ปฏิบัติงานได้รับผลกระทบจากปัจจัยสำคัญคือ 1) ปัจจัยส่วนบุคคล 2) แหล่งเครียดในงาน และ 3) ทักษะอิสระ ซึ่งมีความแตกต่างกันในแต่ละ แต่เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สามารถปรับปรุงหรือพัฒนาได้ผ่านกระบวนการฝึกอบรมและการฝึกฝนปฏิบัติ ทั้งนี้ ปัจจัยส่วนบุคคลที่สำคัญ ได้แก่ อายุ หากอายุมากขึ้นก็จะมีการหย่อนประสิทธิภาพทางร่างกาย นำไปสู่การกำกวมและควบคุมกล้ามเนื้อและประสาทสัมผัสลดลง โดยเฉพาะนักรังสีเทคนิคที่ต้องใช้ดวงตาในการพิจารณาภาพรังสีจากมอนิเตอร์เพื่อการตรวจสอบคุณภาพภาพรังสี ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อและกระดูกซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่

จะต้องใช้ในการยก/ย้าย/เคลื่อนตัวผู้ป่วยสำหรับการจัดทำก่อนการตรวจทางรังสี และหากนักรังสีเทคนิคมีโรคประจำตัวตามอายุก็จะเป็นปัจจัยบั่นทอนประสิทธิภาพในการพัฒนาทักษะความรู้อีกด้วย ปัจจัยส่วนบุคคลที่สำคัญคือ ความชำนาญ นักรังสีเทคนิคได้ชำนาญในทุกด้าน ย่อมมีด้านที่ชำนาญมากกว่าด้านอื่น จุดนี้จะทำให้ให้นักรังสีเทคนิคเลือกที่จะพัฒนาทักษะเชิงเทคนิคไปในทิศทางหนึ่งเพื่อเพิ่มความชำนาญให้แก่ตนเองและสามารถทำงานในด้านนั้นได้เหนือกว่าผู้อื่น ปัจจัยส่วนบุคคลด้านบุคลิกภาพก็เป็นส่วนสำคัญอีกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น การอยู่ร่วมกันและการสร้างความประทับใจแก่ผู้รับบริการ ซึ่งหากมีการพัฒนาบุคลิกภาพภายในและบุคลิกภาพภายนอกที่ดีก็จะทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม แหล่งความเครียดในการทำงานเป็นปัจจัยบั่นทอนให้นักรังสีเทคนิคขาดความกระตือรือร้นในการพัฒนาทักษะความรู้ในด้านต่างๆ แหล่งความเครียดที่สำคัญได้แก่ กระบวนการงาน/โปรโตคอลการตรวจที่ซับซ้อน ยุ่งยาก ทำให้การทำงานต้องใช้เวลาเพิ่มขึ้น ภาระงานที่มากตามจำนวนผู้ป่วยที่มารับบริการที่สูงขึ้นเรื่อยๆ และยอมทำให้เกิดภาวะเครียดหรือเหนื่อยล้าในการทำงาน นักรังสีเทคนิคจำเป็นต้องพักผ่อนให้เพียงพอ ทำให้ไม่มีเวลาสำหรับการพัฒนาตนเอง ส่งผลให้ทักษะต่างๆ ลดลงไปได้ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในด้านทักษะอิสระ มิติด้านความจำยอมขึ้นกับอายุและศักยภาพของสมองในการคิดและการจดจำ แต่ในด้านความใส่ใจกับงาน การที่นักรังสีเทคนิครุ่นใหม่ใช้เวลากับอุปกรณ์สื่อสารนานขึ้นมีผลให้การใส่ใจในงานลดลง การใส่ใจต่อรายละเอียดของกระบวนการทำงานลดลง และทำให้การคิดและการ

ตัดสินใจแก้ไขปัญหานี้ งานขาดประสิทธิภาพได้ ทั้งนี้เมื่อย้อนพิจารณาตัวแบบการปฏิบัติการดังกล่าว 2 ก็ จะพบเส้นปะ ซึ่งแสดงว่า แหล่งความเครียดในงานมีผล ทางอ้อมต่อความรู้ในตนเอง และความรู้ในตนเองก็มีผล ย้อนกลับไปหาทักษะอิสระอีกด้วย ซึ่งทักษะอิสระนี้ก็มี ผลสืบเนื่องมาจากการปฏิบัติงานเช่นกัน

การถอดออกของทักษะวิชาชีพรังสีเทคนิค

เมื่อนำตัวแบบมาทำการวิเคราะห์ได้ว่า นักรังสีเทคนิคบางส่วนใช้เวลากับอุปกรณ์สื่อสารและ กลายเป็นส่วนหนึ่งของสังคมก้มหน้า โดยจะผลัดกัน ใน กระบวนการทำงานเกิดขึ้นรวดเร็วที่สุดเพื่อให้ใช้เวลา กับงานน้อยที่สุด ตนเองจะได้มีเวลาอยู่กับอุปกรณ์ สื่อสารและโลกอินเทอร์เน็ตมากที่สุด ดังนั้น ทักษะ อาชีพของนักรังสีเทคนิคที่ถดถอยลง ดังนี้

1. การถอดออกของทักษะในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น นักรังสีเทคนิคกลุ่มนี้จะรู้สึกว่าการทำงานคือภาระ เป็น สิ่งรบกวนใจ รบกวนเวลาของเขาในการใช้เวลา กับ อุปกรณ์สื่อสาร เขาจะมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ร่วมงานและ ผู้ป่วยลดลง การขอความร่วมมือจะค่อยๆ กลายเป็นการ ออกคำสั่งเพื่อให้ปฏิบัติตาม หากปฏิบัติตามไม่ได้ก็จะ เกิดอารมณ์หงุดหงิด ไม่อดทนรอ ทั้งนี้ ยังพร้อม แสดงออกทั้งทางสีหน้า ท่าทาง น้ำเสียง รวมไปถึง ภาษา ที่ใช้ ในการนี้ การควบคุมตนเองย่อมลดต่ำลง และใน ขณะเดียวกันความไวต่อความรู้สึกของผู้อื่น ความเห็น ออกเห็นใจ ความยืดหยุ่นก็จะลดลงไป

2. การถอดออกของทักษะเชิงเหตุผล นักรังสีเทคนิคจะทำการตัดสินใจเลือกวิธีการที่ง่ายที่สุด ที่ได้ภาพรังสีที่พอยอมรับได้ จากนั้นใช้ระบบปฏิบัติการ ของเครื่องรังสีทำการปรับแต่งภาพภายหลัง (post-

processing) ทั้งนี้ ในการกำหนดปริมาณเอกซเรย์ก็ มักจะใช้ระบบอัตโนมัติโดยที่ไม่ได้ใส่ใจกับตัวแปร อื่นๆ เช่น ระยะระหว่างแหล่งกำเนิดรังสีกับอวัยวะ พื้นที่ ฉายรังสี เป็นต้น การแก้ไขปัญหานี้เฉพาะรายเช่นนี้จะ กลายเป็นความวุ่นวายของเขา ความรีบเร่งทำให้เกิดเป็น ความลั้งเลและจะทำให้เกิดการปฏิบัติงานแบบขอไปที หากผลที่ได้เป็นภาพรังสีที่ไม่มีคุณภาพย่อมทำให้เกิด การทำงานซ้ำโดยที่นักรังสีเทคนิคจะไม่ได้เรียนรู้การคิด ตัดสินใจแก้ไขปัญหาเหล่านี้เอาไว้เป็นประสบการณ์ เพียงกระทำให้เสร็จสิ้นแล้วจบลง ไปเท่านั้น

3. การถอดออกของทักษะเชิงเทคนิค นักรังสีเทคนิคจะทำงานด้วยทักษะความสามารถที่หมิ่น เหม่นต่อการตกมาตรฐาน เช่น การจัดทำก็จะจัดทำไม่ ถูกต้องตรงตามกายวิภาคของมนุษย์ เป็นการจัดทำอย่าง ง่าย ไม่เที่ยงตรง แม่นำ ทำให้เกิดความไม่น่าเชื่อถือ รวมไปถึงการให้ปริมาณรังสีโดยขาดความรู้ถึงหลักการผลิต รังสีเอกซเรย์ ทำให้ใช้ระบบอัตโนมัติจนเคยชิน ละเลย ความรู้ทฤษฎีและหลักการต่างๆ การทำงานเป็นการลอง ผิดลองถูก ไม่อยู่ในเส้นมาตรฐานที่ดี ขาดความเข้าใจ แปรผลภาพรังสีเบื้องต้นได้ การรีบเร่งทำงานทำให้มี ข้อผิดพลาดในการระบุข้อมูล ในการตั้งโปรแกรม ตรวจที่ถูกต้อง เหมาะสม อีกทั้ง ไม่ใส่ใจที่จะพัฒนา เรียนรู้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ไม่ติดตามข้อมูลข่าวสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอุปกรณ์รังสีหรือโปรแกรมการ ตรวจใหม่ๆ และไม่ตระหนักถึงการปฏิบัติหน้าที่ในการ ดูแลรักษาอุปกรณ์รังสีเป็นเหตุให้เครื่องรังสีมีปัญหา ระหว่างการใช้งานบ่อยครั้งและมีอายุการใช้งานลดลง

4. ทักษะการสื่อสาร นักรังสีเทคนิคที่ใช้ อุปกรณ์สื่อสารบ่อยๆ จะมีช่วงสมาธิสั้น ความสามารถในการ ฟังว่าผู้ป่วยหรือผู้ร่วมงานต้องการบอกอะไร

ลดลง มีแนวโน้มคว่นสรุป ทั้งนี้ มักทำการตัดสินใจว่าอะไรเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องทำบนพื้นฐานความคิดเห็นส่วนตัว การสื่อสารทั้งวาจาและอักษรจะเป็นแบบรวบรัด ใช้คำย่อ หรือคำคุ้นชินปากของตน โดยไม่สนใจว่าผู้อื่นเข้าใจได้หรือไม่ หลายครั้งไม่ได้ใส่ใจรายละเอียดของเนื้อหาที่ต้องการสื่อสาร ทำให้เกิดปัญหาในกระบวนการวางแผน จัดการงาน จัดการคน มอบหมายงานหรือสั่งการได้

การแก้ไขปัญหาการถดถอยของทักษะวิชาชีพรังสีเทคนิค

พฤติกรรมการใช้งานอุปกรณ์สื่อสารตรงหน้าโดยไม่สนใจคนรอบข้าง เกิดเป็นภาวะสังคมก้มหน้า ซึ่งเกิดขึ้นในทุกสถานที่ ทุกแห่งหน และถือว่าเป็นการเสพติดวัตถุเทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสารอยู่ตลอดเวลา สังคมก้มหน้านี้ทำให้มนุษย์มีปัญหาในการใช้ชีวิตปกติ มีสมาธิสนใจต่อสิ่งรอบข้างต่ำลง และนำไปสู่การขาดสมาธิในการใช้ชีวิตและการทำงาน การแก้ไขปัญหาการถดถอยของทักษะวิชาชีพรังสีเทคนิคไม่ใช่เพียงการห้ามใช้อุปกรณ์สื่อสารระหว่างเวลาทำงาน ระบบอินเตอร์เน็ตที่แพร่หลายแสดงความเป็นไปได้จำนวนมากของเทคโนโลยีสารสนเทศที่พัฒนาไปในทุกทิศทางที่เชื่อว่าจะตอบสนองความต้องการของมนุษย์ได้ในทุกแง่มุม อุปกรณ์สื่อสารเป็นสิ่งที่ยอมรับได้ในทุกกระบวนการตรรกศาสตร์ทางความคิด โดยถือเป็นเครื่องมือจำเป็น ดังนั้น อุปกรณ์สื่อสารเป็นเครื่องมือสำคัญในการค้นหาข้อมูลที่ทันสมัยเพื่อเพิ่มพูนทักษะได้ หากแต่การแก้ไขการถดถอยของทักษะวิชาชีพต้องตั้งเป้าหมายไว้ที่คุณภาพของผลงาน ซึ่งสิ่งที่เป็นวิธีการทำงานที่ดีก็คือการสร้างทักษะวิชาชีพที่จะมีผลต่อการทำงาน นั่นคือ

การสร้างแบบแผนการคิด (mental model) ให้นักรังสีเทคนิคเน้นคุณลักษณะพึงประสงค์ในการทำงาน ผู้เขียนขอเสนอเป็น 6 ข้อ ได้แก่

1. การสื่อสารการแพทย์ที่ดี (be an excellent communicator) ทุกๆ งานต้องการระดับของการสื่อสารแตกต่างกัน หากแต่งานนักรังสีเทคนิคต้องการการสื่อสารในระดับดีมาก ทักษะการเขียนสำหรับการบันทึกเอกสารทางการแพทย์ การระบุเวลาในการตรวจ ปริมาณรังสีเป็นประเด็นสำคัญในงาน แม้แต่เอกสารประจำก็จะครบถ้วนเรียบร้อยด้วยเช่นกัน

2. คิดนอกกรอบ (think outside the box) นักรังสีเทคนิคจะต้องปฏิบัติงานเชิงเทคนิคประจำได้ตามมาตรฐาน งานส่วนใหญ่เป็นงานประจำ ขาดความหลากหลาย หากแต่หลายครั้ง ผู้ป่วยช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ มีการใส่เฟือกอวัยวะ การจัดทำให้ตำแหน่งอวัยวะถูกต้องตามมาตรฐานทำได้ยาก ในสถานการณ์นี้จำเป็นต้องใช้ความรู้พลิกแพลงเพื่อให้การทำงานสำเร็จ เช่น การใช้อุปกรณ์เสริม หรือการจัดท่าเชิงเทคนิคประยุกต์ เป็นต้น

3. มีจริยธรรมในการทำงาน (must be highly ethical) นักรังสีเทคนิคต้องมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองในการรักษาคุณภาพของงาน การไม่ทำสิ่งคลาดเคลื่อน การไม่ทำรุนแรงในผู้ป่วยระหว่างการทำงาน นั่นคือ รักษามาตรฐานของวิชาชีพอย่างเต็มกำลังในทุกๆ ด้าน

4. มีความพร้อมในการทำงาน (ready for anything) นักรังสีเทคนิคจะต้องพร้อมทำงานในระหว่างเวลาปฏิบัติงาน ไม่ว่าผู้ป่วยจะมากหรือน้อย หรือเป็นการตรวจที่ซับซ้อน ไม่เอาเวลางานไปใช้กับอุปกรณ์สื่อสารจนเกินจำเป็น

5. ใฝ่ใจในรายละเอียด (attention to detail) นักรังสีเทคนิคต้องเน้นระดับมาตรฐานการทำงานคุณภาพของภาพรังสี รวมไปถึงคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยที่มารับการตรวจรักษาโดยใฝ่ใจในกระบวนการและให้ความสำคัญกับรายละเอียดในแต่ละด้าน ไม่ละเลยปล่อยปละ จนอาจนำมาซึ่งปัญหาได้

6. การเข้าใจในหลักการทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ (math skills and understanding of scientific principles) นักรังสีเทคนิคต้องเข้าใจในหลักวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับงานในเชิงเทคนิคเพื่อการพัฒนาความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพของงานรังสีวิทยา รวมไปถึง การคำนวณค่าพารามิเตอร์ต่างๆ เพื่อให้พื้นฐานความรู้แน่นหนา สามารถให้ข้อมูลแก่ผู้ร่วมงานหรือผู้ป่วยได้อย่างเหมาะสม

7. การเข้ากับคนอื่นได้ (people skills) งานรังสีเทคนิคต้องการการสื่อสารที่ดีกับผู้ป่วยที่มารับบริการตรวจวินิจฉัยเพื่อให้ผู้ป่วยร่วมมือในการตรวจ ดังนั้นต้องสร้างความรู้สึกเป็นกันเองและการเต็มใจช่วยเหลือการมีท่าทางอย่างมืออาชีพ ท่าทางสุภาพเรียบร้อย น้ำเสียงที่น่าเชื่อถือ เป็นต้น

ในอีกทางหนึ่งเทคโนโลยีสารสนเทศมีลักษณะของการทำให้เกิดการจัดระเบียบ (ordering) ที่จะทำให้สิ่งต่าง ๆ ดำรงอยู่เพื่อการจัดระเบียบต่อไป หากนักรังสีเทคนิคตระหนักคือ ความเป็นระบบระเบียบนี้ เขาก็จะทำงานอย่างเป็นระบบและมีความคิดเชิงระบบเพิ่มขึ้นอีกด้วย

สรุป

การพัฒนาอาชีพนักรังสีเทคนิคจำเป็นต้องเพิ่มพูนทักษะอาชีพใน 4 ได้แก่ ทักษะในการอยู่ร่วมกับ

ผู้อื่น ทักษะเชิงเหตุผล ทักษะเชิงเทคนิคและทักษะการสื่อสาร เพื่อให้มีผลการปฏิบัติงานที่ดีและก้าวหน้าในอาชีพการทำงาน ตัวแบบการปฏิบัติงานชี้ให้เห็นความสำคัญของทักษะอิสระที่จะต้องพัฒนา หากแต่นักรังสีเทคนิคย่อมภาวะถดถอยของทักษะจากอายุที่สูงขึ้น และจากภาวะการเป็นดิจิทัลในปัจจุบันทำให้นักรังสีเทคนิคมีความใฝ่ใจในการทำงานลดลงได้ ทั้งนี้จำเป็นต้องมีการแก้ไขปัญหาคถดถอยของทักษะวิชาชีพด้วยการพัฒนาพฤติกรรมพึงประสงค์ได้แก่ การสื่อสารการแพทย์ที่ดี คิดนอกกรอบ มีจริยธรรมในการทำงาน มีความพร้อมในการทำงาน ใฝ่ใจในรายละเอียดของงานและเข้าใจในหลักการทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ซึ่งจะช่วยเพิ่มทักษะวิชาชีพและเพิ่มผลการปฏิบัติงานที่ดีต่อไป

บรรณานุกรม

1. วิบูลย์ กาญจนวนิช, เอนก สุวรรณบัณฑิต. การพึงอย่างตั้งใจในยุคสังคมก้มหน้า. 2559, งานวิจัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
2. เอนก สุวรรณบัณฑิต. การจัดการความเสี่ยง : มโนทัศน์ความเข้าใจ . วารสารชมรมรังสีเทคนิคและพยาบาลเฉพาะทางรังสีวิทยาหลอดเลือดและรังสีร่วมรักษาไทย. 2556, 7(1): 20-34.
3. Deterioration of pilot flight skills with age. Flight safety foundation. สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2560 จาก https://skybrary.aero/index.php/Deterioration_of_Pilot_Flight_Skills_with_Age.
4. Hardy D, Parasuraman R. Cognition and flight performance in older pilots. J Experimental Psychology: Applied 1997; 3(4): 313-48.

5. Jeffrey Joyner. Radiology career skills. สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2560 จาก <http://work.chron.com/radiology-career-skills-11196.html>.
6. Traits of a good rad tech. Concorde career colleges. สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2560 จาก <https://concorde.edu/blog/radiologic-technologist-good-traits>.